

GAZDATISZTEK LAPJA

A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
 MEZŐGAZDASÁGGAL ÉS ERDÉSZETTEL FOGLALKOZÓK NYUGDIJINTÉZETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE,
 MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Előfizetési ára : Egész évre 2 forint.	Szerkeszti: JESZENSZKY PÁL, AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET TITKÁRJA, A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK ÉS NYUGDIJINTÉZETÉNEK ÜGYVÉRTŐJE.	Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, IX., Üllői-út, „Köztelek“.
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, valamint a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének és a Mezőgazdasággal és Erdészettel Foglalkozók Nyugdíjintézetének tagjai ingyen kapják. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagdíja egész évre 5 frt, gazdasági segédtisztéknek 2 frt 50 kr.		

A gazdatiszti kérdés törvényes rendezése.

Épen most tiz esztendeje, hogy az első gazdatiszti kongresszus szabatosan körvonalozta azokat a kívánalmakat, a melyek alapján a kormánytól a kvalifikáció kérdésének, a szolgálatadó és alkalmazott közötti jogviszonynak és a gazdatisztek rokkantsági és agkori biztosításának törvényhozásilag leendő szabályozását kérelmezte. Ezen idő óta kormányok jöttek, kormányok mentek, de a gazdatisztek kívánalmái mind ezideig jámbor óhajítások maradtak.

Egy ízben ugyan alapos reményekkel kecsegtethette magát a gazdatisztikar kívánalmainak teljesítése tekintetében, akkor t. i. a mikor 1894-ben a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a képviselőház *Bujánovics* Sándor javaslatára megfelelő intézkedéseket vett fel az említett törvénybe; az öröm azonban rövid ideig tartott, mert a főrendiház a javasolt és a képviselőház által már elfogadott intézkedéseket elvetette.

Ennek dacára az 1891-iki gazdatiszti kongresszus által felvetett eszmék állandóan napirenden maradtak; első ízben nyomatékkel elevenítette fel azokat az 1895-iki évi III. orsz. gazdakongresszus, ezután közvetlenül reá 1896-ban a II. gazdatiszti kongresszus határozati alapján a kormány ismételt felkérte ezen vitális ügy rendezésére, legutóbb pedig a múlt év őszén a gazdasági egyesületek országos szövetségének nagygyűlése tárgyalta ugyanezen kérdéseket és sürgette ezek rendezését. Közül a gazdatisztek országos egyesülete állandóan felszinen tartotta ez ügyet, úgy hogy valósággal átment a köztudatba, a gazdatiszti kérdés törvényes rendezésének elodázhatatlan szükségessége és sürgőssége.

Azt hiszem eltekinthetünk attól, hogy ez alkalommal ismételtén kifejtjük a gazdatiszti kar kívánalmainak jogosult voltát. Hiszen egy pillantás hazánk birtokmegosztási viszonyaira érthetővé teszi azokat. Közismert tény, hogy Magyarországon a tisztí kezelést igénylő birtokok igen jelentékeny részét képezik a mivélés alatt levő földterületeknek. Az 1000 holdon felüli, tehát a legtöbb eset-

ben már gazdatiszti kezelést igénylő uradalmak 39 százalékát teszik ki az összes termőföldnek s ebből 9% esik a 10 ezer holdon felül levő latifundiumokra.

Ezek az adatok eléggé bizonyítják, hogy mily jelentékeny tényezői a gazdatisztek hazai mezőgazdaságunknak s egyszersmind magyarozatát adják annak is, hogy a gazdatisztek száma nálunk viszonylag sokkalta nagyobb, mint bármely más államban. Sajátos viszonyaink következtében tehát a gazdatiszti kar tevékenységének mezőgazdasági kulturánk fejlesztésére, a nemzetvagyon megfelelő kamatoztatására, sőt csökkentése, illetve növelésére is igen nagy kihatása van, de emellett számottevő faktor szociális téren is. A gazdatiszti kar szerepköre, a társadalomban elfoglalt helyzete s a reá háruló feladatok megfelelő teljesíthetése önként azt tétéleznél fel, hogy a gazdatiszti állás szabatosan körvonalozva, tagjainak jelene s jövője törvényileg megfelelően rendezve legyen. Sajnos azonban, ez nincs így. Mezőgazdaságunk vezetésében, irányításában a földbirtokos osztály mellett az értelmi osztályt képviselő gazdatisztek helyzete az egész vonalon rendezetlen, jövőjük bizonytalan. Ennek káros kihatása közgazdasági szempontból kézenfekvő s a rendezés sürgetésének jogosultsága minden vitán felül álló, amit a földbirtokososztály is elismert akkor, a mikor a III. orsz. gazdakongresszuson és a múlt évi szövetségi nagygyűlésen a gazdatisztek helyzetének törvényes rendezését sürgette.

A jelen viszonyok között végre a kormány sem zárkozhatott el a minden oldalról nyilvánuló óhaj teljesítése elől s *Darányi* földmivélésügyi miniszter, a ki szerencsés kézzel és bölcs elhatározással oly sok megoldásra váró kérdést oldott már meg ezideig is hazai mezőgazdaságunk javára, e rég vajudó ügy törvényes szabályozását is programmjába vette fel. A gazdatisztek és gazdasági alkalmazottak jogviszonyának s ezzel kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló törvényjavaslat elkészült s a közel jövőben a törvényhozás elé fog terjesztetni.

A gazdatiszti kar legteljesebb elismerése és hálája illeti meg *Darányi* föld-

mivélésügyi minisztert, akiknek számára egy jobb és megnyugtatóbb jövő alapjait rakta le és biztosítja törvény útján. De a miniszter kétségkívül a birtokos osztály teljes elismerésére is számot tarthat, mert törvényjavaslatában mindkét fél igényeit és érdekeit érvényre juttatni és megvédeni igyekezett. S helyesen csak oly módon oldható meg e kérdés, ha az ennek folytán a földbirtokos osztályra hárítandó terhek lehető csekélyek lesznek s a gazdatisztek helyzete mégis megfelelően szabályoztatik.

A miniszter e nehéz feladatot szerencsésen oldotta meg. Az tagadhatatlan, hogy azon kívánalmak, melyeket az ügy rendezése érdekében a gazdatiszti kongresszus támasztott, teljes egészükben nem nyernek kielégítést e törvényjavaslatban, de az is bizonyos, hogy e kívánalmakat a jelen viszonyok között törvényhozásilag effektuáltatni teljesen lehetetlen volna.

A magánbirtokosok szabad rendelkezési jogának lehető érintetlen hagyásával látszik egyedül lehetőnek a kérdés törvényes rendezése s ép ezért a törvényjavaslat a szakképzett gazdatisztek alkalmazásának kötelező voltát kizárólag a kötött birtokokra állapítja meg. Alapelve a törvényjavaslatnak, hogy a szolgálatadó és alkalmazott a szolgálati szerződés feltételeit szabad egyezkedéssel állapítják meg (bizonyos, a törvényben körülírt elemi körülmények figyelembe vételével) s csak szerződés nem létében válnak kötelezővé a törvénynek a szolgálati időtartam, a felmondás, elbocsátás, javadalmazás és az özvegyi végkielégítésre vonatkozó határozományai.

Szabatosan körvonalazza a törvényjavaslat a gazdatisztek minősítését, megállapítván, hogy ki jogosított a „gazdatiszti“ czim használatára. A nem szakképzetteket a törvényjavaslat a „gazdasági alkalmazottak“ névvel jelöli, akiknek jogviszonya a munkadóval szemben szintén e törvény keretében nyer szabályozást. A gazdasági alkalmazottaknak tilos a gazdatiszti czim használata, a kötött természetű birtokokon gazdatiszti teendőkre nem alkalmazhatók s amennyiben alkalmaztatásuk időtartama szerződésileg nincsen megállapítva, az esetben ez a gazdatisztek alkalmaztatására meg

állapított időnek felére terjed. A felmondás is a gazdatisztek részére kikötött időnek felében van megállapítva. Egyébként ugyanazon határozmányok érvényesek az alkalmazottakra, mint a gazdatisztekre. Nemzeti szempontból igen figyelemre méltó intézkedése a javaslatnak, hogy gazdatiszt csak magyar honpolgár lehet.

A gazdatisztek legfontosabb kívánalmát, a rokkantsági biztosítást és nyugdíj-kérdést sajnos a törvényjavaslat meg nem oldja s az e szerint továbbra is szabályozatlan marad. Foglaltatik ugyan intézkedés e javaslatban, mely ennek megoldását állami támogatással, de az önszegély alapján évek sora multán lehetővé fogja tenni, egyelőre azonban az agkori ellátást és rokkantsági biztosítást a javaslat nyílt kérdésnek hagyja. A miniszter ennek kényszerítő okára a javaslat indokolásában reá mutat s a földbirtokos osztály kötelező belevonását kivihetetlennek jelzi.

A nyugdíjkérdésnek tisztán társadalmi uton s az önszegély alapján leendő megoldása nem lesz könnyű feladat, de nézetünk szerint nem kivihetetlen. A rokkantsági biztosítást pedig a birtokos osztály hozzájárulása nélkül a gazdatisztek minden nagyobb áldozat nélkül is életbe léptethetik. Megmondjuk hogyan.

A gazdatisztek nyilvántartása kétségkívül szükségessé fog válni, ha egyébről nem, már csak azért is, hogy evidenciában tartassanak mindazok, a kik a gazdatiszti czim használatára jogosultak s ellenőriztessék az e czimmal való visszaélés. A mennyiben ennek nyilvántartásával a törvény végrehajtási rendelete a gazdatisztek országos egyesületét bizná meg, ennek taglétszáma ez esetben a legszerényebb számítással is 5000-re emelkednék. Ha a tagok részéről befolyó évi (5 frttal számított) 25 ezer forint tagdíj 60% alapszabályszerűleg egy rokkantsági alap létesítésére tőkésítettik, úgy tíz év múlva oly összeg fogna rendelkezésre állani, a melynek kamatai, hozzászámítva az azontul is befolyó évi tagdíjat, a rokkantsági biztosításra teljesen kielégítő volna.

Ily módon, de természetesen külön fizetendő biztosítási díjakkal megoldható volna az agkori nyugdíj kérdése is, annyival inkább, mert tömeges résztvétel esetén, a gazdatisztek nyugdíjintézetének jelenleg tagadhatatlanul magas díjtételei, olyminimumban volnának megállapíthatók, amelynek befizetése nagy áldozatokat nem igényelne s teljesíthető volna minden gazdatiszt által.

Bizonyára legnagyobb hiánya a szóbanforgó törvényjavaslat-tervezetnek, hogy a gazdatiszti kar két fentemlített legvitalisabb kívánalmát megoldatlanul hagyja, de a mennyiben az leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik — legalább még ez idő szerint — magának a gazdatiszti karnak kell ezt megoldania. Hogy miként és mi módon, arra vázlatosan fentiekben reámutattunk.

Behatóan mérlegelve a törvényjavaslat-tervezet rendelkezéseit, oda kell kon-

kludálnunk, hogy habár a gazdatisztek által formulázott kívánalmak csak egy része nyer szabályozást, mindazonáltal a gazdatiszti helyzet az eddigivel szemben jelentékeny mérvben fog javulni, anélkül, hogy a birtokos osztályra a két érdekelt fél jogviszonyának szabályozásából nagyobb megterhelhetés háramolnék.

És ép ez a körülmény engedi remélnünk, hogy a törvényhozás, — már csupán humanitárius szempontokból is, — ha a gazdatiszti kérdésnek a köz szempontjából való rendezésének fontosságát nem venné is figyelembe — e törvényjavaslatot megáéva tenni és törvényerőre emelni fogja. Bizunk a magyar törvényhozás bölcsességében s *Darányi* földmivélsügyi miniszter erélyében, hogy a gazdatisztek évtizedes reményei végre teljesülni fognak.

Jeszenszky Pál.

Figyelemmel arra, hogy a gazdatiszti kar a jelenleginél fontosabb ügy alig érdekelheti, az alábbiakban teljes egészében közöljük a törvényjavaslat-tervezetnek annak indokolásával egyetemben, valamint a Gazdatisztek Országos Egyesülete választmányának a törvényjavaslat-tervezettel, illetve annak egyes pontjaival szemben nyilvántartott óhajításait s a földmivélsügyi miniszter elnöklété alatt megtartott szaktanácskozmány tárgyalását.

Törvényjavaslat

a gazdatisztekéről és a gazdasági alkalmazottakról.

I. fejezet.

1. §. Az, a ki másnak a gazdaságában igazgatás, kezelés vagy ellenőrzés rendszerint tennivalóinak fizetésért való ellátására legalább egy év tartamára szerződik, ha valamely hazai főiskola vagy gazdasági tanintézet által kiállított vagy honosított oklevéllel vagy végbizonyítvánnyal bír, gazdatisztnak, képesítés hiányában pedig gazdasági alkalmazottnak tekintetik.

2. §. A birtokos (bérlő) és a gazdatiszt (gazdasági alkalmazott) a szolgálati szerződés feltételeit szabad egyezkedéssel állapítják meg: a törvényvel ellenkező megállapodás azonban érvénytelen.

3. §. A szolgálati szerződés a gazdatisztet, gazdasági alkalmazottat az ígért szolgálatok teljesítésére, a birtokost (bérlőt) pedig a megállapított javadalmazás megadására kötelezi.

4. §. Ha a gazdatiszt (gazdasági alkalmazott), a birtokos (bérlő) hibájából vagy oly véletlen eset következtében, mely a birtokos (bérlő) személyét vagy a szóban forgó ingatlant éri, nem kezdheti meg szolgálatát a megállapított időben: a letelt időre járó javadalmazást követelheti, a nélkül, hogy azért utólagosan szolgálatot tartoznék teljesíteni. Ebből a javadalmazásból azonban levonható annak az értéke, amit a szolgálat teljesítésének elmaradása következtében megtakarít vagy szolgálatának egyéb igénybevételével keres vagy jöhiszeműen kereshetett volna.

5. §. A szerződés megkötése után nem köteles a birtokos (bérlő) a gazdatisztet, gazdasági alkalmazottat elfogadni:

a) ha a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott időközben szolgálatképtelenné válik;

b) ha a birtokos (bérlő) a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott hűsége, vagy erkölcsi magaviselete ellen alapos kifogásokat érvényesíthet;

c) ha azon esetek valamelyike áll be, melyek miatt a 17. §. értelmében a birtokos (bérlő) jogosult a gazdatisztet, gazdasági alkalmazottat felmondás nélkül elbocsátani.

6. §. A szolgálati szerződés megkötése után nem köteles a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott szolgálatba lépni:

a) ha időközben szolgálatképtelenné válik,

b) ha azon esetek valamelyike áll be, a melyek miatt a 18. §. értelmében a szolgálatból felmondás nélkül is kiléphet,

c) ha a birtokos (bérlő) ellen gondnokság alá helyezési vagy csődeljárás indított, a birtokos (bérlő) ingatlan vagyonára árverés tüzetett ki, vagy a birtok gyámsági kezelés alá vétetett, vagy a bérelt birtok egy évnél nem hosszabb időre felmondatott.

7. §. Az a fél, aki a szerződéstől az 5. vagy 6. §. alapján vissza akar lépni, a visszalépés okául felhozott eset tudomására való jutása után 8 nap alatt köteles a másik felet elhatározásáról írásban értesíteni, ellenkező esetben köteles a szerződést teljesíteni.

8. §. Ha a szerződés nem állapítja meg a javadalmazás összegét, annak vagy egyes részeinek megszabásánál a helyi, ilyenek hiányában az országos szokás az irányadó.

A javadalmazást, más megállapodás hiányában, utólagos negyedévi részletekben kell kifizetni.

9. §. A gazdatiszt, gazdasági alkalmazott követelheti, hogy a neki természetben járó javadalmazás legalább is középminőségű legyen, lakása pedig egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse, szolgálatának teljesítéséhez szükséges felszerelések és eszközök pedig arra alkalmasak legyenek.

Ha a gazdatiszt (gazdasági alkalmazott), vagy vele együtt élő neje és gyermekeinek egészsége, teste épsége a birtokos (bérlő) hibájából kárt szenved, vagy ha reá a birtokos (bérlő) szolgálatai utasításainak helytelensége miatt hárul kár, a birtokos (bérlő) teljes kártérítéssel tartozik.

Ha a gazdatiszt (gazdasági alkalmazott) szolgálati teljesítése következtében betegszik meg, vagy őt szolgálati közben éri baleset: gyógykezeléséről a birtokos (bérlő) saját költségén köteles gondoskodni. Ha a gazdatiszt (gazdasági alkalmazott) szolgálati teljesítése közben meghal: a temetés költségei a birtokost (bérlőt) terhelik.

10. §. A gazdatiszt, gazdasági alkalmazott nem veszi el igényét a javadalmazásra, ha aránylag rövid időn át, személyéből rejlő okból, de hibáján kívül, szolgálatának teljesítésében gátolva van.

11. §. Ha a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott, illetőleg családja részére a birtokos (bérlő) a szolgálati szerződésben a nyugdíjazás, vagy végkielégítés tekintetében messzebb menő kötelezettséget nem vállal, — a gazdatisztnak, gazdasági alkalmazottnak a szolgálati időtartam alatt bekövetkezett halála esetén a birtokos (bérlő) köteles a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott özvegyének s kiskorú gyermekeinek — ha a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott legalább öt évet töltött szolgálatában egy évi — ha több mint öt évet töltött szolgálatában két évi készpénz és terménybeni járandóságának megfelelő összeget végkielégítésül kiszolgáltatni.

Az elhalt gazdatiszt, gazdasági alkalmazott családjának a birtokos (bérlő) minden esetben az elhalálozás napjától számított három hónapra köteles a megfelelő lakást meghagyni.

12. §. A szolgálati szerződés megszűnik annak az időnek a leteltével, amelynek tartamára azt kötötték,

Ha határozott időtartam nem volt kötve: bármelyik fél felmondhatja a szolgálati viszonyt (16. §.).

13. §. Ha a szolgálati viszony a szolgálati idő letelte után a kötelezett által a másik fél tudtával folytattatik: úgy az határozatlan időre meghosszabbítottnak tekintendő,

14. §. Ha a szolgálati viszony a felek bármelyikének életfogytáig, vagy öt évnél hosszabb

időre kötött: úgy az öt év eltelté után felmondható.

15. §. Ha a felek a szolgálati szerződésben másként meg nem állapodtak, a szolgálati szerződés a birtok eladása, a bérlet abbanhagyása, továbbá a birtokos (bérlo) személyében, — a birtok (bérlet) állagában, kezelésében változások esetében is csak felmondással szüntethető meg.

16. §. A felmondási idő, ha a felek a szerződésben másként meg nem állapodnak, a gazdatiszt szerződésénél egy év, a gazdasági alkalmazott szerződésénél pedig félév.

A gazdatisztal kötött szerződésben három hónapnál, a gazdasági alkalmazottal kötött szerződésben egy hónapnál rövidebb felmondási időt a szerződésben nem lehet megállapítani. Hatálytalan az olyan megállapodás, amely a felmondást a gazdatisztra (gazdasági alkalmazottra) nézve más feltételekhez köti, mint a birtokosra (bérlore) nézve.

A felmondást írásban kell közölni.

17. §. A gazdatiszt, gazdasági alkalmazott a szolgálatból felmondás nélkül, azonnal elbocsátható:

a) ha a birtokost (bérlo), annak családtagját, intézkedésre jogosult megbízottját tetteleg bántalmazza, becsületében sérti, vagy rágalmazza;

b) hűtlen kezelés esetében;

c) ha a fegyház, börtön, vagy fogházzal büntetendő cselekmény miatt vád alá helyeztetett, vagy elítéltetett, vagy ha 30 napnál hosszabb időtartamu elzárásra ítéltetett;

d) ha a birtokos (bérlo) vagy rendelkező megbízottja jogos meghagyásainak teljesítését megtagadja;

e) botrányt okozó erkölcselen életet él;

f) ha vétkes gondatlanságból vagy szándékosan a birtokosnak (bérlo) kárt okoz.

Ily esetekben a gazdatisztnak, gazdasági alkalmazottnak csak tényleg megszolgált fizetését köteles a birtokos (bérlo) megfizetni.

18. §. A gazdatiszt, gazdasági alkalmazott felmondás nélkül kiléphet a szolgálatból:

a) ha a birtokos (bérlo), annak családtagja, intézkedésre megbízottja őt vagy családja tagját tetteleg bántalmazza, becsületében sérti vagy rágalmazza;

b) ha készpénzbeli s egyéb járandóságát a birtokos (bérlo) felszólítás dacára sem fizetné pontosan;

c) ha a birtokos (bérlo) törvény által tiltott cselekmény elkövetésére hívja fel;

d) ha a birtokos (bérlo) őt nem az elvállalt szolgálat teljesítésére alkalmazza.

Ez esetekben a gazdatisztnak, gazdasági alkalmazottnak a felmondási időre járó fizetését köteles a birtokos (bérlo) megfizetni.

19. §. Az a fél, aki a 17. §.—18. §. alapján a szerződést fel akarja bontani, köteles erről a másik felet, a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után harmincz nap alatt írásban értesíteni. Harmincz nap eltelté után azon eset alapján a szerződés fel nem bontható.

20. §. Felmondás után a birtokos (bérlo) köteles a gazdatisztnak, gazdasági alkalmazottnak kívánatára megfelelő időt engedni más szolgálat keresésére.

21. §. A felmondás közlésekor a birtokos (bérlo) a gazdatisztnak, gazdasági alkalmazottnak a felmondás elfogadásáról írásbeli nyilatkozatot, a kilépéskor szolgálati bizonyítványt köteles kiadni, melyben kívánatra magaviselet és a szolgálati képesség is tanúsítandó.

22. §. A szolgálatból való kilépés előtt a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott a reábizottakról elszámolni tartozik s fizetésre csak az elszámolás megejtése után van igénye.

23. §. A szolgálati szerződés bármely okból való megszűnése esetében a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott elköltözéséhez szükséges igaerőt — a legközelebbi vasut- vagy hajóállomásig vagy azzal egyenlő távolságig — a birtokos (bérlo) köteles átadni.

24. §. A gazdatiszt, gazdasági alkalmazott fizetésére s járandóságára a birtokosnak (bérlo) nincsen visszatartási joga. Ha birtokos (bérlo) bármily jogcímen fennálló követelésének fedezésére a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott fizetését s járandóságát akarja fedezetül igénybe venni, köteles azt az esedékességkor készpénzben az illetékes bíróságnál letétbe helyezni s a követelés érvényesítése iránt a törvényes eljárást három nap alatt megindítani.

II. Fejezet.

25. §. Az egyházak, egyházi személyek, mint ilyenek, alapítványok, hitbizományok tulajdonosai, törvényhatóságok, községek, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok ezen törvény életbelépte után házilag kezelt azon mezei földbirtokaik gazdasági kezelésénél, melyek után legalább ezer forint évi állami földadó fizetetik, csak olyan egyént alkalmazhatnak, aki magyar állampolgár s aki az 1. §-ban megjelölt képesítéssel bir, képesítés (1. §) nélküli gazdasági alkalmazottat nem alkalmazhatnak.

Azok, akik ezen törvény életbeléptekor tényleg mint gazdatisztek szolgálatban állanak, továbbra is alkalmazhatók.

26. §. Ha a 25. §-ban megjelölt birtokos azon §-ban megállapított kötelezettségének meg nem felel, a közigazgatási bizottság által felhívandó, hogy a meghagyás kézbesítésétől számított három hónap alatt a törvény rendelkezésének feleljen meg s ha ezen idő alatt az illető birtokos a felhívásnak eleget nem tett, a gazdatisztek nyugdíjalapja javára 200 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A büntetés ismételtlen megállapítandó mindaddig, míg a közigazgatási bizottság évenyedenként ismétlődő felhívásának a birtokos eleget nem tesz.

A közigazgatási bizottság felhívása s büntető határozata ellen 8 nap alatt a földmivélsügyi miniszterhez lehet felebbezni.

27. §. Az, aki az 1. §-ban megjelölt képesítéssel nem bir, de ezen törvény életbelépte idején mint gazdatiszt tényleg szolgálatban áll, ezen törvény életbelépte után is gazdatisztnak tekintetik, — ha hat hónapon belül a földmivélsügyi miniszterhez beadandó okmányokkal igazolja azt, hogy

a) magyar állampolgár;

b) legalább három éve mint önálló gazdatiszt működik;

c) valamely gazdatiszti egyesületnek tagja.

Az igényjogosultság megállapításáról a jelentkező igazolványt kap.

28. §. Gazdatiszti czímet (uradalmi, gazdasági igazgató, felügyelő, tisztató, számtartó, kasznár, intéző, ispán, gazdasági segéd) gazdasági alkalmazott nem használhat.

A gazdatiszti czim jogosulatlan használata az 1879: XL. t.-cz. 45. §-ában megállapított büntetés alá esik.

29. §. A gazdatisztek és gazdasági alkalmazottak társadalmi uton létesített, országos jellegű nyugdíjintézetét az állam évenként 20,000 korona állami segéllyel támogatja.

Arra nézve, hogy mely intézet részesítessék e segéllyben, a földmivélsügyi miniszter az állami költségvetési javaslatban évenként tesz előterjesztést.

30. §. Ezen törvény 1900. év.....hó.....napján lép életbe.

31. §. Ezen törvény végrehajtásával a földmivélsügyi és az igazságügyi miniszter bizatnak meg.

Indokolás.

A közvéleményben teljesen megérlelődött az a meggyőződés, hogy egyfelől magának a gazdatiszti karnak, másfelől az okszerű gazdálkodásnak s ezzel azonosan a birtokosoknak érdekében szükséges, hogy a gazdatisztek szolgálati viszonyai törvényesen szabályoztassanak, még pedig oly módon, hogy a gazdaság okszerű vitelének következményei, a birtokos érdeke és

a gazdatisztek méltányos igényei egyaránt ki elégíttessenek.

Ezt a czélt kívánja szolgálni az a törvényjavaslat, melyet most van szerencsém előterjeszteni.

A javaslat mindenekelőtt azt kívánja meghatározni, hogy ki tekintessék gazdatisztnak. E tekintetben a javaslat arra az álláspontra helyezkedik, hogy gazdatisztnak csak az tekinthető, a kinek bizonyos — a javaslat 1. §-ában megjelölt — minősítése van, az pedig, aki minősítéssel nem bir, nem gazdatiszt, hanem gazdasági alkalmazott. Erre a megkülönböztetésre nemcsak azért van szükség, mert a minősítéssel bírók javára indokolt több kedvezményt megállapítani, hanem azért is, mert a gazdasági és társadalmi hivatást teljesítő gazdatiszti osztály színvonalát, csak akkor tarthatjuk meg a kívánatos fokon, ha a minősítés megállapítása révén, a kellő képzettséggel, műveltséggel nem bírókat kifejezetten kivonjuk abból a körből, a hová a foglalkozás hasonlósága révén eddig magukat számították s ahol szakismeretekkel bíró képzett gazdatisztnak, jogosulatlan versenytársaiként jelentkeztek.

Annak megjegyzésével, hogy a megkülönböztetés megállapítása nem korlátozza a birtokosokat a 25. §. esetét kivéve, abban, hogy minősítéssel nem bíró egyéneket alkalmazhassanak, már itt jelezni kívánom, hogy a szerzett jogok tiszteletben tartásával a 27. §. alkalmas és megfelelő intézkedést tartalmaz arra nézve, hogy a most szolgálatban álló, de minősítéssel nem bíró gazdatisztek a jövőben is gazdatisztnak tekintessenek, helyzetüket az új törvény ne tegye hátrányossá. A birtokos és a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott közötti jogviszonyok szabályozása tekintetében javaslatomnak az az irányelve, hogy tételes intézkedésekre szükség van azon kérdésekben ahol százféle ellentmondó szokás teszi bizonytalanná a gazdatiszt vagy a birtokos helyzetét, szükség van ott, ahol a megállapodás korlátlan szabadsága a közérdekekkel volna ellentétben ámde egyébként a felek egyezkedési szabadságát korlátozni, minden legkisebb részletre nézve a törvényben intézkedni nemcsak felesleges, de hibás eljárás volna. E szempontból indulva ki, a javaslat 2. §-a szerint a szolgálati szerződés feltételeit a felek szabad egyezkedéssel állapítják meg, azzal, hogy a törvényvel ellenkező megállapodás érvénytelen.

A javaslat 3. §-a a szerződés teljesítésének a kötelezettséget állapítja meg mind a két félre nézve. A szerződés megkötése után is bekövetkezhetnek azonban olyan körülmények, melyek miatt a szerződés teljesítése meg nem kezdhető.

Ha a gazdatiszt (vagy gazdasági alkalmazott) a birtokos hibájából nem kezdheti meg szolgálatát, a megállapított időben, a lelt időre járó javadalmazását követelheti, a nélkül, hogy ezért utólagosan szolgálatot tartoznék teljesíteni. Ebből a javadalmazásból azonban levonás alá kerül annak az értéke, amit a szolgálat teljesítésének késedelme folytán megtakarít vagy szolgálatának egyéb igénybevételével keres, vagy jöhiszeműen keresett volna. (4. §.)

Lehet azonban eset, hogy a jöhiszeműen kötött szerződés hatályba lépése előtt olyan újabb körülmények fordulnak elő vagy jutnak a szerződő felek tudomására, amiknek tudatában a szerződést nyilvánvalóan meg sem kötötték volna. A törvénynek kell tehát gondoskodni arról, hogy ilyen esetekben bármelyik fél, kártérítés kötelezettsége nélkül visszaléphessen a szerződéstől. A javaslat szerint a birtokos visszaléphet a már megkötött szerződéstől, ha a felfogadott egyén szolgálatképtelenségéről, vagy hűségéről, vagy erkölcsi magaviseletéről súlyos és igazolható kifogás jut időközben a birtokos tudomására, a gazdatiszt (vagy gazdasági alkalmazott) pedig akkor léphet vissza, ha időközben a szolgálatra képte-

lenné válik, vagy a birtokos önrendelkező jogát elveszíti és illetőleg visszaléphet mind a két fél akkor is, ha olyan esetek következnek be, melyek miatt a szerződés már a teljesítés ideje alatt is, felmondás nélkül, felbontható volna. (5. és 6. §.) A 7. §. a megengedett visszalépési jog gyakorlásának a módját határozza meg, nyolcz napi időt tartván meg a visszalépés közlésére.

Mint fentebb említem, a javadalmazás megállapítása a szerződő felek szabad meg egyezésétől függ. Ha azonban a szerződés a javadalmazás összegét nem állapítja meg, annak megszabásánál a helyi szokás, ilyennek hiányában pedig az országos szokás irányadó.

A javadalmazás esedékességét is a szerződés szabadon állapítja meg, megállapodás hiányában negyedévi utólagos részletekben kell a javadalmazást kiszolgáltatni (8. §.), még pedig a természetben adott illetményeket legalább is középszerű minőségben, lakással pedig olyanul kell ellátni, ami a gazdatiszt (vagy gazdasági alkalmazott) vagy családtagjainak egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Egyáltalán, ha a gazdatiszt (vagy gazdasági alkalmazott) vagy vele élő családtagjainak egészsége vagy testi épsége a birtokos mulasztása okából kárt szenved; a birtokos teljes kártérítéssel tartozik. (9. §.)

A gazdatiszti alkalmaztatás a hivatás természete szerint hosszabb időre szóló, — nem volna tehát jogos, még kevésbé volna méltányos a gazdatiszt időleges betegsége vagy másnemű akadályoztatása esetében, járandóságának visszatartására jogot adni, már csak azért is, mert a gazdatiszt fizetése évi járandóságban lévén megállapítva, nem is lehetne igaz mértékét megtalálni a levonásnak. Hangsúlyozom, hogy a 10. §-ban aránylag rövid időn át való akadályoztatásról van szó, ha tehát a munkaképtelenség huzamosabb időre ferjed, vagy állandó, természetesen joga van a birtokosnak, — ha a szerződés mást nem mond, — a szerződéstől elállani.

A gazdatiszti kérdésnek kétségkívül legnehezebb része a nyugdíj ügye. Igen meglepő érdeklődéssel kísérem a gazdatiszti karnak a kérdés rendezésére irányuló mozgalmát, megfontolás tárgyává is tettem azokat az eszméket, melyek e részben felvetettek, de bármily őszinte jóakarattal is viseltetem a magyar gazdatisztek iránt, viszonyaink között nem tartom lehetségesnek azon tervek megvalósítását, melyek a nyugdíj ügyét megoldani lennének hivatva. Így nem tartom a törvényben kimondhatónak azt, hogy minden gazdatiszt köteles legyen valamely biztosító intézménnyel biztosítani magát s hogy a biztosítási évi díj bizonyos részét a birtokos fizesse, mert eltekintve attól, hogy a törvényhozás ilyen kötelezettséget csak akkor állapíthatna meg ha az állam a biztosító intézményért felelősséget is vállalna, ilyen rendelkezés nagy anyagi terhet hárítana egy a gazdatisztekre, mint a birtokosokra s erősen érintené az egyéni szabadságot, holott a magasabb műveltségű gazdatiszti osztálynál a kényszer s kötelező biztosítás elvét alig lehetne megindokolni.

A másik tervet, hogy egy külön állami biztosító intézmény létesíttessék, a gazdatisztek s a birtokosok kötelező hozzájárulásával, szintén nem tartom a megvalósításra alkalmasnak, a fentebb jelzettek felül azért sem, mert nem volna helyén való, ily állami intézmény létesítése akkor, amikor a társadalom gyengébb elemei részére sem alkolhattuk meg intézményeket, melyek megalkotására, ezek javára valóban nagyobb szükség van.

Egyébiránt jelezhetem, hogy a munkásbiztosító intézmény olyképen kívánom szervezni, hogy annak kötelekében mindenki beléphessen, aki a mezőgazdasággal foglalkozik; az az intézmény tehát módot s alkalmat fog nyújtani minden gazdatisztnak arra, hogy önkéntes elhatározása alapján magának meg-

felelő nyugdíjat biztosítson azon esetre, ha a birtokos részéről ily nyugdíj nem biztosított volna.

A jelen törvényjavaslat 11. §-ának intézkedései kizárólag a gazdatiszt elhalálása esetére vonatkoznak. Kétségtelenül terhet ró ez a §. a birtokosra, de meg vagyok győződve, hogy ez a kiadás az így biztosított gazdatisztek munkálkodása, szorgalma révén visszatérül.

A 12—15. §-ok a szolgálati szerződés megszűntének eseteit állapítják meg. E szerint a meghatározott időre kötött szerződés felmondással nem szüntethető meg. A határozatlan időre kötött szerződést pedig a kellő felmondással, mind a két fél megszüntetheti. A szerződés megszűntetésére vonatkozó rendelkezések közül a 15. §. intézkedéseire nézve ki kell emelnem, hogy ez intézkedésekre a gazdatisztek érdekében nagy szükség van, de másfelől a birtokos szempontjából sem hátrányosak azok. Mert méltánytalanság volna a gazdatisztnak pl. a birtokos elhalálása esetében azonnal kitenni állásából, ily esetekre legalább is a felmondási időre járó javadalmat kell biztosítani, természetesen azzal, hogy ez időtartam alatt a szolgálatot is köteles teljesíteni a gazdatiszt, gazdasági alkalmazott. A §. különben megengedi, hogy a felek a szerződésben másként állapodjanak meg.

A 16. §. a felmondási időt állapítja meg, arra az esetre, ha a felek azt meg nem állapították volna. A §. második bekezdése korlátozza a felmondási idő tekintetében a felek egyezkedését, kimondván, hogy 3, illetőleg 1 hónaponál rövidebb felmondási idő meg nem állapítható.

A 17. és 18. §. a szerződés felmondás nélkül való megszüntetésének az eseteit állapítja meg, úgy a birtokosra, mint a gazdatisztra s alkalmazottakra nézve megállapítván, hogy mely esetekben jogosultak, felmondás nélkül, azonnal megszüntetni a szolgálati viszonyt. A hivatkozott §-okban taxative megállapított okok külön indoklást nem igényelnek, nyilvánvaló lévén, hogy az ott megjelölt esetekben a szolgálati viszony folytatását megkívánni nem lehet. A felbontás okát a másik féllel, — a 19. §. szerint — 30 napon belül írásban közölni kell. Szükséges itt bizonyos időhatárt megszabni, mert egyébként sok visszaélésre nyújtanék alkalom.

A felmondás után a 20. §. szerint a birtokos köteles megfelelő időt engedni a gazdatisztnak más szolgálat keresésére. Időmennyiséget itt megszabni igen nehéz s feleslegesnek is látszik, mert nem valószínű, hogy ezzel a távozni akaró gazdatiszt visszaéljen, miután szolgálati bizonyítványát csak a tényleges kilépéskor kapja meg, ha pedig ezzel nem törődve, a kelletténél több időt venne igénybe szolgálatkeresés ürügye alatt, mindig fennmarad a birtokosnak az a joga, hogy ha elmaradásával szándékosan kárt okoz, a gazdatiszttel szemben a 17. §-t alkalmazza; s a bíróságnak módjában fog állani megállapítani azt, hogy a gazdatiszt megfelelő időt vett-e igénybe, vagy pedig vissza élt-e jogával.

A 21. §. a felmondás elfogadására vonatkozó nyilatkozat s a szolgálati bizonyítvány kiadására kötelezi a birtokost, viszont a 22. §. a gazdatisztnak, alkalmazottnak kötelezi arra, hogy kilépése előtt a reábizottakról megszámoljon.

A 23. §. egy gyakori vitára okot adó kérdést akar rendezni, kimondván, hogy a gazdatiszt elköltözésekor minden esetben — tehát az azonnali elbocsátás esetében is — köteles a birtokos a legközelebbi vasut- vagy hajóállomásig az igaerőt átengedni.

A 24. §. szintén igen sok vitát okozó kérdést rendez, az önbíráskodást lehetetlenné téve azzal, hogy a javadalmazás visszatartását eltiltja.

Hogy valaki gazdatisztnak, vagy gazdasági alkalmazottnak biz-e meg birtoka kezelésével, az általában a birtokos egyéni bizalmától vagy

tetszésétől függ. Oly birtoknál azonban, mely a mindenkori birtokosnak vagy hasznélvezőnek nem korlátlan tulajdona, hanem a mellett, hogy a birtoknak ez idő szerint hasznát veszi, állagának sértetlen fentartása, sőt jövedelmezőségének okszerű fejlesztése is rá van bízva, a birtoklásnak ebbeli minősége magában foglalja azt a kötelezettséget, hogy a birtokos a gazdaság okszerű kezelésének minden biztosítékáról tőle telhetőleg gondoskodjék.

Az okszerű kezelésnek pedig legelső biztosítéka, a gazdasági tudomány mai fejlettségi fokán nem lehet más, mint képzett gazdatisztek alkalmazása. Ezt a kötelezettséget mondja ki a javaslat 25. §-a, az egyházak, alapítványok, hitbizományok, törvényhatóságok, községek és nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak házilag kezelt birtokaira nézve, vagyis ugyanazon tulajdonjogi minőségű gazdaságokra, a milyen erdő birtokokra nézve, az 1879: XXXI. t.-cz. 17. §-a szintén képzett erdőtisztek alkalmazását írja elő.

A törvénynek ez a rendelkezése az erdőbirtokokra nézve üdvösnek bizonyulván, kétségtelen, hogy hasonló rendelkezés a mezőgazdasági birtokok állagának fentartása, tökéletesebb emelése szempontjából annyival üdvösebb lesz, a mennyivel belterjesebb kezelést kívánnak a gazdasági birtokok az erdőbirtokoknál.

E rendelkezés ellenőrzését a közigazgatási bizottságokra bizza a javaslat 26. §-a, 200 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbírsággal sújtván a megintés után is mulasztó birtokost.

Mint hogy eddíg a gazdatiszti állás nem volt törvény erejével bizonyos tanulmányi előképzettséghez kötve, vannak a gazdasági birtokokon olyan alkalmazottak is, a kik saját igyekezetükből és a tulajdonos bizalmából tényleg gazdatiszti működést teljesítenek. Ezeket attól, hogy ezután is gazdatiszteknek tekintessenek a törvény előtt is és viselhessek a gazdatiszti címet, megfosztani nem volna méltányos.

Azért ezek számára gondoskodik a javaslat arról, hogy ebbeli igényjogosultságuk megállapításáról, a törvény életbelépte után hat hónap alatt, a földművelésügyi minisztertől igazolványt szerezhessenek. Az igazolvány megszerzését ahhoz a feltételhez köti a javaslat, hogy az illető magyar honpolgár és a törvény életbeléptekor már legalább is három év óta mint önálló gazdaságkezelő működött legyen. Ezenkívül megkívánja azt is, hogy valamely gazdasági egyletnek, gazdakörnek vagy gazdatiszti egyletnek tagja legyen a folyamodó; miután az ilyen tagság bizonyosságul szolgál annak, hogy a gazdasági ügyekkel magasabb szívonon is foglalkozott s összeköttetést tartott fenn azon társadalmi intézmények keretében, melyek működésének igen jelentékeny része a gazdatisztnak buzgó tevékenységének köszönhető.

A javaslat 1. §-a szerint a „gazdatiszt” elnevezés ahhoz az elméleti minősítéshez van kötve, a mit a gazdasági tanintézet, főiskola, vagy egyetem tanulmányainak sikeres elvégzése nyújt és a mit ily hazai tanintézet által kiadott vagy honosított oklevél vagy végbizonyítvány igazol.

Ha a gazdatiszti állást minősítéshez fűzzük, nem lehet több megengedni, hogy a gazdasági címeket minősítés nélküliek is használják s azt a birtokosok tetszésük szerint adományozzák. A gazdasági alkalmazottak elnevezésére régi kifejezésekben is eléggé bővelkedünk, nincsen tehát semmi indoka annak, hogy a gazdatiszti címeket azok is viseljék s megteveszszék a közönséget, a kik minősítéssel nem bírnak, sokszor nem is gazdatiszti teendőket végeznek. Ezért a javaslat 28. §-a eltiltja a címek viselését s a jogosulatlan cím használója ellen az 1879: XL. t.-cz. 45. §-át rendeli alkalmazni.

annyira felkeltették a kigazdáknak az egyesület működése iránt való érdeklődését, hogy a múlt év folyamán 20 község lépett be az egyesületbe alapító tagul. Élénk tevékenységet fejtett ki továbbá az egyesület a *szövetkezési eszmék fejlesztése* terén; megalakította a garam-szent-györgyi hitelszövetkezetet, mely az idén már szép anyagi eredményt mutatott fel, ezenkívül N.-Szeesén, Bessenyón, Zsitva-Gyarmaton, továbbá a lévai és verebélyi járásokban van jelenleg a hitelszövetkezeteknek egész hálózata alakulófélben, melyek még ez év folyamán megkezdik működésüket. Rendezett a bars megyei lótenyész-bizottságnal karöltve Nagy-Kálnán ló- és szarvasmarha-kiállítást. Az egyesületnek jelenleg 198 tagja van, 111 alapító- és 85 rendes tag.

A Bihar megyei gazdasági egyesület és a nagyváradi hegyi választmány f. é. május hó 27-én Nagyvárad város szőlőtelepén *permetező-kiállítást és versenyt* rendez, melynek tervezete a következő: A kiállításnak célja működésben bemutatni és megismertetni a permetezőgépeket és eszközöket. A kiállításon és versenyen részt vehet minden bel- vagy külföldi iparos, vagy annak képviselője, ki ezen szándékát a Bihar megyei gazdasági egyesület titkári hivatalánál (Nagyvárad, Nagy-Sándor-utca, Eleméry-ház) május hó 10-ig szabályszerűleg bejelenti. Bejelentési ívekkel a titkári hivatal készséggel szolgál. A kiállításon és versenyen bemutatottak a permetezők különböző nevei, azonkívül porlasztók, fújtatók és más hasonló gépek és eszközök. Bemutathatók továbbá olyan eszközök is, melyekkel a permetezést tökéletes gépek híján rögtön esetekben eszközölni lehet. A gépek bemutatási kötelesek a rendelkezésekre bocsájtott folyadékkal és anyaggal permetezni; — a permetezést saját embereikkel is eszközölhetik. A gépek a szőlőpermetezésénél lesznek kipróbálva, ezenkívül nagy súly lesz fektetve azon permetezőkre, melyekkel gyümölcsfák is könnyen permetezhetők. A permetezőhöz szükséges anyagokról a rendező bizottság gondoskodik, mely célból minden kiállító minden gép után 1 korona díjat fizet, melyet a bejelentéssel egyidejűleg beküld a Bihar megyei gazdasági egyesülethez. A kiállításra és versenyre az alábbi díjak vannak kifizetve: 1. díj: arany érem. 2. díj: ezüst érem. 3. díj: bronz érem. A gépek és eszközök feletti bírálat a kiállítást egy nappal megelőzőleg május hó 26-án fog megejteni. A bírálat reggel 9 órakor veszi kezdetét s még aznap be is fejeztetik. A bíró bizottságot a rendező bizottság kiváló szakemberekből alakítja meg. A bírálat eredményéhez képest minden díjból több érem is lesz kiosztva. A bíró bizottság határozata ellen felelősséget nem hordoz. A gépeknek ugy a vasut-mint a vasút közelében levő városi szőlőtelepre és onnan vissza való szállítási költségeit a kiállítók viselik. Bárminemű felvilágosítással a Bihar megyei gazdasági egyesület titkári hivatala készséggel szolgál.

A pest megyei gazdasági egyesület a f. hó 9-én tartott tavaszi közgyűlésén számolt be múlt évi működéséről. A *mezőgazdasági ismeretek terjesztésé* céljából a kigazdák részére a megye 54 községében 79 előadást

tartott 4095 hallgató előtt, kik között 1334 drb népies ismeretterjesztő füzet s az 1898. évi népies előadások gyűjteményeinek 1500 példánya osztott ki; az előadott tárgyak szemléltetővé tételé végett vetítő készüléket szerzett be az egyesület; Halason és Czepléden *állandó mezőgazdasági tanfolyamot* rendezett. Az állattenyésztési téren való főbb működését az *apaállat-vizsgálatoknál* való közreműködés, *apaállatbeszerzések és kiosztások s állatdíjazások rendezése* képezte; szarvasmarhadíjazást öt helyen tartott és pedig három helyen piros-tarkák, két helyen magyar fajta marhák díjazásával; Vörösváron *állandó állatdíjazás rendezését* határozta el az egyesület, mely által egy állandó tenyész-állatvásár alapját öhajítja megvetni; *lódíjazások* öt helyen tartottak. Rendezett a múlt év folyamán a bábolnai és mezőhegyesi méneshirtokokra *tanulmányi kirándulásokat*, amelyekben 83 kigazda vett részt. A mezőgazdasági téren való működése köréből felemlítjük egy 30 kat. holdas *minta parasztgazdaság létesítését*. A szőlőmivelés fejlesztése érdekében a *borértékesítési szövetkezetek* létesítése ügyében fejtett ki élénk tevékenységet az egyesület. *Az egyesület igazgatóválasztmányi, mint vármegyei mezőgazdasági bizottság*, a vármegyei mezőgazdasági bizottság szervezéséről szóló szabályrendelet értelmében véleményezte a vármegye által áttett s szakvéleményezést igénylő ügyeket, végezte az apaállat vizsgálatok következtében felmerülő adminisztratív ügyeket s ez ügyben ellenőrzést gyakorolt s teljesítette azon feladatokat, melyeket a vonatkozó szabályrendelet ügykörébe utal. Az egyesületnek a múlt év végén összesen 960 tagja volt és pedig: 203 alapító, 56 örökös-, 355 rendes- és 336 kedvezményes tagja.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Az OMGE. közleményei.	Oldal 589
Szőlőszeti és borászati, kertészeti és gyümölcstermelési bizottságok együttes ülése.	589
Növénytermelés.	
A vetőmagtermelés és beszerzés anomáliái.	592
Állattenyésztés.	
A körösi szarvasmarhadíjazás.	593
Takarmanóvás.	
Több gabonát tessünk.	594
Levélzékény	594
Irodalom.	
Nádudvari uram vasárnapi beszélgetései.	596
Gazdasági egyletek mozgalma.	596
Vegyesek.	597
Kereskedelem, tözse. — Szesztétel. — A központi vásárcsarnok árjegyzése a nagyban (en gros) eladott élelmiszerek árairól. — Állatvásárok: Budapesti szurómarhavásár. — Budapesti juhvásár. — Bécsi vágómarhavásár. — Bécsi szurómarhavásár. — Bécsi sertésvásár. — Bécsi juhvásár.	600
Szerkesztői hírek.	600

A m. kir. mezőgazdasági muzeum gyűjteményei a VII. ker., Kerepesi út 72. szám alatti házban megtekinthetők a hétfői és az ünnepeket követő napok kivételével:

naponként d. e. 9 órától d. n. 1 óráig.
Hétfői és az ünnepeket követő napokon a muzeum zárva van.

A muzeum látogatása ingyenes.

A legközelebbi villamos-kocsimegállóhely a Kerepesi-úton: a városból jövet VII. ker., Alsó-erdősor utca sarkán, a városba menet VIII. ker., a Kenyérmező-utca sarkán van.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete új alakuló közgyűlést hirdet. Az első alakuló közgyűlés, mint utólag kitűnt, nem volt határozatképes, mert azon a törvény rendelkezéséhez képest az aláírók egy negyede nem volt jelen. A szövetkezet működésének felvétele azonban ezáltal halasztást nem szenved, mert a viszontbiztosító társulatok által kívánt alapszabálmódosítások oly lényegbe vágók, hogy azok keresztülvitelére az igazgatóság amugy is egy rendkívüli közgyűlést és különösen alapítói ülést hívott volna egybe. Kivánatos azonban, hogy a jelen új alakuló közgyűlésen az aláírók kellő számban jelenjenek meg vagy amennyiben a megjelenésben akadályozva volnának, úgy legalább a szavazásra jogosító meghatalmazást küldjék be az igazgatóságnak.

Gazdatiszti törvények. A gazdatisztek jogviszonyát szabályozó törvényjavaslat-tervezettel a „Köztelek” jelen számának mellékleteként megjelenő „Gazdatisztek Lapja” foglalkozik, amelyre olvasóink figyelmét e helyen is felhívjuk.

Fiumei vegyikísérleti állomás. A földmívelésügyi miniszter által Fiumében létesített magy. kir. állami vegyikísérleti állomás működését megkezdte. Az állomás a via Adamich 2. sz. a. van s Könyöki Alajos kir. fővegysz vezetője alatt áll. Az állomás működése a fiumei borbehozatal ellenőrzése céljából, valamint általában a fiumei borforgalom érdekében szükséges borvizsgálatokon kívül kiterjed még a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895. évi XLVI. t. cikk végrehajtása körül szükséges vizsgálatokra is. Az állomás díj-jegyzéke azonos a budapesti chemiai intézet, valamint a többi vidéki vegyikísérleti állomások díjjegyzékével.

Korpuszok díjkedvezménye az osztrák vasutakon. Mennyi küzdelembe, mely sok befolyás érvényesítésére volt szüksége gazdaközönségünknek, míg mérvadó helyen megtudták győzni az illetékes tényezőket, hogy állattenyésztésünk előmozdítása érdekében s az erőtakarományoknak olcsóbb beszerezhetése végett feltétlenül szükséges a vasúti viteldíj leszállítása. Pedig a dolog természetéből folyik, hogy ha a gabona és liszt vasúti

**Mint legmegbízhatóbb és legolcsóbb
magvak beszerzési forrása
ajánlható
Mauthner Ödön** cs. és kir. udvari szállító magkereskedése
Budapesten, VI., Andrásy-ut 23.

szállítási díja X korona; az ebből nyert melléktermény, melynek értéke nem egész fele része a gabona avagy liszt értékének, nem szállítható ugyanoly drága tarifa mellett. Nem legálább akkor, ha a szállított áru értéke is befolyással bír a tarifaképződésre, illetve alapja a díjkivetés nagyságának. De hogy a dologra térjünk, osztrák szomszédaink helyzete a miénknél sokkal jobb, sokkal előnyösebb. Az emberi élvezetre alkalmatlan *marhasó, a permetező anyagok, a vetőmagvak, a burgonya-küldeményeknek* időközönként nyújtott vasuti szállítási díjkedvezmények sokkal nagyobb előnyt biztosítanak az osztrák területen lakó gazdálkodóknak, mint a mieinknek. Most is április 15 ikén kezdődő hatálylyal *korpa, olajpogácsa és rizskorpa-küldemények* után az osztrák területen létező vasutak saját helyi forgalmukban 15%-ot engednek el a rendes szállítási díjakból. A díjkedvezmény a Magyarországból Ausztriába szállított ily küldemények után is alkalmazást nyer, ha ezen küldemények a leadási állomáson tengelyen szállítatnak tovább.

Az őrési engedély Franciaországban. Sohasem hitték volna, hogy a 7 franknyi behozatali vám mellett Franciaországban a buza ára 21 franknál alacsonyabba szálljon, mert mindenki úgy okoskodott, hogy magának az amerikai gazdának is belekerül a búzája 12-14 frankba mmázsánként. Mig behozzák, leróják a rásó vátot, a közvetítő áveszi százalékat, okvetlenül 21 franknál magasabb ár mellett jelenik meg a piacon. Ma a tényleges piaci ár rápírit erre az elméletre, mert a francia búzát 17 frankkal vásárolták, mely ár mellett a drága viszonyok között élő francia gazda egyenesen a végromlás felé halad! A beteges állapotot gyógyítandók, mindenféle ellenszert tanácsoltak s a közvélemény mindinkább annak ad kifejezést, hogy az őrési engedély törése okvetlen gabonáremelkedésben nyilvánulna. Az őrési engedély alárcza az, mely a spekulánsoknak s az ázsio-tázs embereinek módot nyújt arra, hogy a vámtarifa teteit kijátszák. A mezőgazdasági szaksajtó azt a tanácsot adja a gazdáknak, hogy mindaddig az ideig, mig az őrési engedély nem lesz törölve, csak nagyon jó földbe vessenek búzát, hogy sokat termeljenek, a közepesbe meg vessenek inkább zabot, melyből a termelés távolról sem képes a hazai szükségletet fedezni. Kár, hogy a lapok adósok maradnak azzal a felelettel, mi történik akkor, ha mindenki zabot termel közepes minőségű földjében? *Sagnier* lapja arra serkenti a gazdákat, hogy szervezkedjenek a buza eladására egymással és valamely *buzadrnégfigyelő* állomással, — minő mostanában csak egy van Freiburgban, dr. Ruhland egyetemi tanár vezetése alatt, mely a világ buzakészletének számontartása alapján számítja ki a gabona terméshozadék értékét. A kisgazdának pedig a warrant-törvény alkalmazásával hitelt kell nyújtani, nehogy augusztus-októberban legyen kénytelen gabonáját piacra vinni, mert az aratás után azonnal pénzre van szüksége s a tetemes kínálattal rontja a gabona értékét. Ha ezek a módok nem segítenek a buzaár alacsonyágán — akkor hiábavaló a további okoskodás, — mert csak égben a segítség.

A telepítési szaktanácsközmány jegyzőkönyve a földmivelésügyi miniszter ur által nyomtatásban könyvalakban kiadott és ezen miből 100 példányt az OMGE. rendelkezésére boesátott, hogy az érdeklődők közt szétoszsza. Felhívjuk tehát az OMGE. tagjainak figyelmét erre a nagyérdékű munkára, azon figyelmeztetéssel, hogy a művet a készlet erejéig az OMGE. mindazon tagjainak postacsomagban megküldi, kik a szétküldési költség fejében 80 fillért az egyesülethez akár készpénzben, akár levélbelyegben megküldenek.

„Utmutatás a must és bor okszerű kezelésére” című kézikönyvet 50 fillér beküldése

ellenében portómentesen szállítja az OMGE. Utánvételezések, minthogy többbe kerülnek és megnehezítik a kezelést, nem fogadtatnak el.

NYILTTÉR. *)

Megjelent az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” kiadásában *Az Ujlaki Uradalom Üzleti berendezése a „Köztelek” szerkesztősége által kitüntetett pályamű.* Két tábla hat ábrával. Irta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jövedelmezőségére és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismertetése. 104 oldalas csinos könyv, ára portómentes megküldéssel: 55 krajczár. Megrendelések a kiadóhivatalba intézendők.

1900. év. XVIII. évfolyam.

Mezőgazdasági Szemle

mezőgazdasági havi folyóirat.

Szerkesztik:

Cserháti Sándor és dr. Kosutány Tamás.

Az áprilisi szám tartalma:

A trágyázási rendszerekről, Hensch Árpádtól. Tejértékesítés sajtókészítés útján a magyar-óvári főhercegi uradalomban, Susehka Richárdtól. A munkafelosztás és specializálás elve az állattenyésztésben, Cselkó Istvántól. Próbá vágások, Monostori Károlytól. Tenyészállat kiállítások, Kovácsy Bélától. A csalamaderől, Rovara Frigyesztől. Asványi vagy csontliszt superfoszfát? Kosutány Tamástól. Irodalmi Szemle. Apró közlemények. Vegyes. Könyvismertetés. Levélszekrény.

Előfizetés egy évre 10 korona.

„ félévre 5 korona.

Az előfizetési összeg a Mezőgazdasági Szemle kiadóhivatalának, Magyar-Ovár, küldendő be.

Mutatványszámok ingyen és bérmentve.

Most jelent meg
Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán

az O. M. G. E. titkárai szerkesztésében

Köztelek Zsebnaptár 1900-ra.

A „Köztelek Zsebnaptár” ezen hatodik évfolyama régi köntösében, javított és tetemesen bővített tartalommal bír.

A „Köztelek Zsebnaptár” minden más zsebnaptárt teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Köztelek Zsebnaptár” ára az O. M. G. E. tagok és a „Köztelek” előfizetői részére bérmentes küldéssel együtt

3 korona 20 fillér.

Megrendelhető

a „Köztelek” kiadóhivatalában,

Budapest,

IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

*) Az e rovat alatt közöltekért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

Leghatásosabb

specziális szőlőtrágyának

bizonnyult

a szárított kőbányai sertésstrágya,

mely teljesen légszáraz, büzmentes, kézzel szórható, 50 kg-os zsákokban szállítatik.

Az állami szőlőszeti telepekben, a legelőkelőbb szőlőgazdaságokban sikeresen bevezetett.

Kimerítő prospektus ingyen és bérmentve.

Budapest—kőbányai trágyaszárító-gyár

Bosányi Endre és társa.

Budapest, V.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(Guttman és Wahl budapesti terménybizományi czég jelentése.)

Budapest, 1900. Április 7.

Az időjárás e héten változó, kezdetben még hűvös és csapadékos volt, mig utóbb kiderült és a hőmérséklet is emelkedett. A hét vége felé azonban ismét borús és esős idők van. A vetések állását illetőleg a rozs felőli helyenként panaszok, amit a néhány nap előtt megjelent hivatalos jelentés is igazol, mig a buza vetés majdnem kivétel nélkül kedvezően fejlődik. Tartósan enyhe idő mindenesetre nagyon kívánatos volna és bizonyára a rozsvetésekben is, ahol azok kárt szenvedtek, lendítene. A vízállás emelkedett.

A külföldi piacokon a hangulat, különösen a tengeren túl szilárdabb, mig a kontinentális tőzsdéken a forgalom ugyan szintén valamivel élénkebb, az ár-előny azonban csak mérsékelt. Amerikában gyakrabbi árváltozások voltak kezdetben csendes hangulatban, utóbb a buzaárfolyamok javultak, mig tengeri állandóan emelkedő irányt követett. Ez utóbbi czikk iránt jó kereslet mutatkozik, mig a készletek a kontinensen csak mérsékelték. A látható buzakészletek a „Bradstreets” becsése szerint 1.200.000 bushellel gyarapodtak. Az argentinai terméseredmény felől tovább is kedvező hírek érkezek és a minőségek is teljesen kielégítők, az elszállítások e héten azonban tetemesen csökkenőek voltak. A francia piacok szilárdan tartottak. Angliában a kereslet a fogyasztás részéről jobb volt és az árak mérsékeltlen emelkedtek. A többi kontinentális piacokon a kereslet némileg élénkebben alakult és az árak szilárd irányzatban inkább változatlanok.

Nálunk a hangulat szintén szilárd, az árak az összes czikkeken emelkedők voltak. Az áprilisi határidő felmondása e héten vette kezdetét, a szállításra bejelentett összesen 98.000 mm. buza, 26.500 mm. rozs és 21.000 mm. zab alig talált elvétve átvétre.

Az üzlet részleteiről következőket jelenthetjük:

Buza a mult héttel ellentétben tartósan jó keresletnek örvendett. Egyrészt ama körülmény, hogy a malmok — a látszat szerint — csak gyenge nyersáru készletek felett rendelkeznek és hogy a hozatalok eladatlán árban is mérsékelték, másrészt a fedezési vételekre szilárd határidőpiac lényegesen hozzájárult, hogy a malmokat jobb vételkedvre ösztönözte. A forgalom így nagyobb terjedelmet is öltött és az árak is fokozatosan körülbelül 1 koronával emelkedtek. Nagyban előmozdította a forgalom fellendülését és az árak emelkedését azon körülmény, hogy Cseh- és Morvaországban a rozsvetések kétszázalékosan rosszul teleltek, ezáltal az ottani spekuláció szárnyra kapott és naponta fokozódó mértékben vette Bécsben és nálunk egy malmainktól a lisztet, mint a határidőpiacra az őszi határidőket, ami ismét az itteni spekulációt a tavaszi határidők nagymérvű fedezésére indította. Az összforgalom 200.000 mm., a hetihozatal 112.000 mm. tesz ki.

Rozs az egész hét folyamán szilárd volt. A kínálat ugyan javult, a kereslet azonban ugy a fogyasztás mint a kivétel részére egyaránt élénk volt és így fokozatosan 40 fillérrel magasabb árakat fizettek. A forgalom körülbelül 12.000 mm. tesz ki és merkantil áruért 13, jobb és prima minőségeket 13-30 K.-ig volt helyben és helybeli paritásra elérhető. Nyiri származékok csak szórványosan kerülnek a piacra és Debreczen távolágában átvétre 11-90-12-10 koronáig fizettek. (Minden 100 kg.-ként.)

A 11. §-nál jeleztem, hogy a gazdatisztek nyugdíjának rendezése céljából külön, kötelező állami intézmény létesítésétől miért kell tartózkodnunk s jeleztem, hogy a munkásbiztosító intézmény keretében a gazdatisztek önkéntes elhatározása alapján meg lehetne oldani a nyugdíjbiztosítás kérdését. Mivel azonban különös súlyt helyezek arra, hogy ez a kérdés társadalmi uton rendezessék s mivel az önkéntes, — a társadalmi tevékenységet mindenestre támogatásra méltónak tartom, — tisztelettel azt javaslom, hogy: a gazdatisztek társadalmi uton létesített, országos jellegű nyugdíj intézeteinek államsegély biztosítottassék.

A 31. és 32. §§-ok a törvény életbe lépésére illetve végrehajtására adják meg a felhatalmazást.

Ezek után tisztelettel kérem a javaslat elfogadását.

A „Magyar Gazdatisztek Országos Egyesülete“ választmányának észrevételei a törvényjavaslat-tervezetre.

Darányi földmivvelésügyi miniszter a törvényjavaslat-tervezet megvitatása céljából egy szaktanácskozást hívott össze, mely április hó 6-án tartott meg a miniszter személyes elnöksége alatt. Egyesületünk elnöksége szükségesnek tartván az egyöntetű állásfoglalás céljából az ankétet megelőzőleg a törvényjavaslat-tervezetet a választmány által is tárgyalatni, ennek tagjait április 6-án délelőtt 10 órára értekezletre hívta össze.

A választmány annak hangsúlyozásával, hogy a törvényjavaslat-tervezet ugyan csupán részben valósítja meg azokat a kívánalmakat, amelyeket a gazdatisztek két országos kongresszusa s a III. országos gazdakongresszus ezúgyben kifejtett, mégis örömeinek ad kifejezést a kérdésnek a törvényjavaslat által kontemplált megoldása felett.

Az egyes pontokra vonatkozólag a választmány a következő kívánalmak kifejtésével bizta meg az ankétre meghívott tagjait:

Az 1. fejezet 1. §-ban kifejezetten megállapítani tartja szükségesnek, hogy minősített gazdatiszteknek csak az legyen tekinthető, aki valamely hazai gazdasági főiskola, vagy tanintézet által kiállított, vagy ezek által honosított oklevéllel, vagy végbizonnyítvánnyal bír.

Tekintve azt, hogy a törvényjavaslat-tervezet a gazdatisztek és a gazdasági alkalmazottak minősítését és jogviszonyát együttessen állapítja meg, a választmány figyelemmel a gazdatiszti kongresszusok által e kérdésben elfoglalt álláspontra, szükségesnek tartja, hogy a gazdasági alkalmazottak jogviszonya a jelen törvény keretében ugyan, de külön fejezetben állapítsák meg.

A 2. §. határozmányára vonatkozólag a gazdatisztek egyesületének választmányára kötelezőleg tartja szükségesnek kimondani azt, hogy a szolgálati szerződés *írásba* foglalandó, amelyben a javadalmazás, (ugy a készpénz, mint a természetbeni járandóságok) precízre feltüntetve és megállapítva legyen.

A 4. §. utolsó bekezdését a választmány törleendőnek véli s egyúttal intézkedést tart felveendőnek arra az esetre vonatkozólag, ha a gazdatiszt szerződésileg elvállalt állását el nem foglalná.

Az 5. §. c) pontjára vonatkozólag a 17. §. alkalmazását az f) pont kivételével véli csak elfogadhatónak.

A 8-dik §-t törölni javasolja.

A 9-ik §. arról intézkedik, hogyha a gazdatiszt szolgálata teljesítése közben megbetegszik, vagy őt szolgálata közben baleset éri, gyógykezeléséről a birtokos saját költségén köteles gondoskodni. A választmány a gyógykezelés időtartamát precízírozni tartja szük-

ségesnek s a törvényben kimondatni kívánja, hogy ezen kötelezettség 6 havi időnél tovább nem terjedhet. Ezzel kapcsolatosan a 10. §-ban is meghatározandónak tartja az időpontot s erre nézve három hónapi időt javasol.

A 14-dik §. miután a 12 d k §-sal ellentétben van, törleendő.

A 15 dik §. a felmondásról intézkedvén nem provideál a birtok bérbeadása esetén bekövetkező felmondásra, miért is a választmány intézkedést tart szükségesnek felvenni, hogy a birtok bérbeadása esetében is a szolgálati szerződés csak felmondással legyen megszüntethető.

A 16. §. 2. bekezdése a felmondási idő minimumát állapítja meg és pedig gazdatiszt részére 3, gazdasági alkalmazott részére 1 hónapban. A választmány e minimumot 6, illetve 3 hónapban tartja megállapítandónak.

A 17. §. a felmondás nélküli elbocsátás eseteiről intézkedvén, az f) pontban megállapítja, hogy a gazdatiszt felmondás nélkül azonnal elbocsátható, ha vétkes gondatlanságból, vagy szándékosan a birtokosnak (bérlelőnek) kárt okoz. Miután a gondatlanság, vagy szándékosnak egyoldalú megállapítása sok önkénykedésre adhatna alkalmat, ennél fogva a választmány a törvénybe felveendőnek tartja, hogy e felett mindenesetben egy szakbizottság legyen hivatva dönteni.

A 24. §. a törvényes eljárás megindítására a birtokosnak 3 napot engedélyez; ezt a választmány 30 napra tartja szükségesnek felemelni.

A 25. §. arról intézkedik, hogy gazdatisztek mely közt természetű birtokon alkalmazandók kötelezőleg; ezek közé felveendőnek tartja a választmány az állami és városok birtokait is s nemcsak az esetben, ha közt természetű birtokok házilag kezeltek, hanem az esetben is, ha azok bérbé adattak.

Miután a törvénynek visszaható ereje nem lehet, ennek folytán a 27. §. intézkedik arról, hogy a képesítéssel nem bír, de a törvény életbelépte idején, mint gazdatiszt működő egyének jövőben is ilyenekül tekintessenek s mily módon szerezhetik meg ezen törvény életbelépte után a gazdatiszti minősítést. E tekintetben a választmány a b) pontban az önálló gazdatiszt kifejezés helyett *kezelő* gazdatisztet kíván kimondatni s olyanokat is gazdatisztekül kíván elismertetni, akik a törvény életbelépte idejét megelőzőleg 6 évig mind segédtisztok működtek.

A gazdatiszti minősítés megszerzését e §. ahhoz is köti, hogy az illető folyamodó *valamely* gazdatiszti egyesületnek tagja legyen. A választmány kötelezőleg megállapítani javasolja, hogy az illető a *magyar gazdatisztek országos egyesületének* kell, hogy tagja legyen. A gazdatiszti címek közé a választmány a számvévi címet is felveendőnek tartja, ezzel szemben törölni kívánja a kasznár és ispán címeket, melyekkel a jövőben a gazdasági alkalmazottak volnának jelölendők.

A 29. §. szerint az állam a gazdatisztek társadalmi uton létesített országos jellegű nyugdíjintézetét évenként 20,000 korona államsegélyvel támogatja, de hogy mely intézet részesíttessék e segélyben, annak megállapítását a törvény a földmivvelésügyi miniszternek tartja fenn oly módon, hogy erről a miniszter a költségvetési javaslatban évenként előterjesztést tegyen. Miután a „Gazdatisztek Egyesülete“ kebelében működő nyugdíjintézet vagyona már is számottevő és ez az intézet társadalmi uton már hat év óta fáradozik a nyugdíjkérdés megoldásán, ennél fogva a választmány a törvényben kimondani kéri, hogy az állam kifejezetten a gazdatisztek jelenlegi nyugdíj-intézetét támogassa a törvényjavaslat-tervezetben megállapított 20,000 korona segélyvel.

Végezetül pedig szükségesnek tartja a választmány a gazdatisztek nyilvántartását, ennél fogva a földmivvelésügyi minisztert felké-

rendőnek tartja, hogy a törvény végrehajtási rendeletében intézkedni sziveskedjék aziránt, hogy a gazdatisztek nyilvántartásával a magyar gazdatisztek országos egyesülete bizassék meg.

Ankét a földmivvelésügyi minisztériumban.

Ritka érdeklődést tanusítva, két napon keresztül tanácskoztak Darányi földmivvelésügyi miniszter elnöksége alatt azok, a kiket a miniszter a gazdatisztek jogviszonyainak szabályozásáról készült tervezet megvitatására összehívott s a kiknek véleményét a miniszter megismerni óhajtotta, mielőtt a kérdésben javaslatot terjesztene a törvényhozás elé. A meghívottak a kérdést gyakorlatilag ismerő birtokosok és gazdatisztek egyaránt kifejezést adtak annak, hogy a kérdés rendezése szükséges.

Az ankétre meghívottak közül résztvettek: a pénzügyminisztérium, az igazságügyi minisztérium, az OMGE. s az Erdélyi Gazdasági Egyesület képviselőin kívül: Vajda Ödön főpapát Zircz, Bujánovics Sándor udvari tanácsos, Fest Lajos, Babics József, gróf Károlyi Sándor, báró Prónay Dezső, báró Majthényi László, gróf Széchenyi Imre, Sváb Károly, Rosenfeld Henrik, báró Harkányi János, Pfeiffer Kálmán, gróf Bánffy György, gróf Mailáth József, Szabó József, gróf Eszterházy Miklós Mórincz, gróf Zichy Jenő, Kodolányi Antal kir. tan., Jesszenszky Pál OMGE. titkára Budapest. A gazdatiszti kar képviselői közül, kik nagy részt választmányi tagjai a Gazdatisztek Országos Egyesületének is, jelen voltak: Rovara urad. igazg. Pozsony, Kokass József urad. felügyelő Kis-Jenő, Reinprecht Antal jószágigazgató Veszprém, Rohrer Ferenc jószágig. M.-Ovár, Székács István urad. igazg. Budapest, Pintér Mihály számtartó Rátót, Hahn Miksa tisztartó Pusztavacs, Szász István állatteny. felügy. Segesvár, Deák Ignác tisztartó Maros-Radnóth, Hadwiger Albert tisztartó Küküllővár, Lakner László főszámvevő Léva, Kherndl György igazgató Gyoma, Hanny Béla igazgató Esztergom, Hauer Béla Kisharta, Szöle István Budapest.

Előadó: Bartóky József osztálytanácsos volt.

A meghívottak közül: Vajda Ödön zirczi főpapát, gróf Bánffy György, gróf Mailáth József, Babics József, Székács István, Kherndl György, Hanny Béla, Deák Ignác mentették ki elmaradásukat.

Darányi miniszter üdvözölvén a megjelenteket, felkérte az értekezlet tagjait, hogy az előadói tervezet felől véleményüket közölni sziveskedjenek. A birtokos és gazdatiszt közötti jogviszonyok szabályozásának fontosságát érintve, utalt arra a tényre, hogy az állami birtokokon alkalmazott gazdatiszteknek a méltanyosság szerint való kedvezőbb rangosztályba sorolását kezdeményezte s ugy ez, mint illetményeik s különösen ennek a nyugdíjba beszámítása a budget törvény erejére emelkedésével egyidejűleg hatályba lép. Azt véli, hogy míg ez intézkedések a gazdatiszti osztály becsvágának fokozására alkalmasak, másrészt követendő például is szolgálnak. (Helyeslés).

A tárgyalás menetére azt proponálja, hogy az általános vita nélkül egyenesen térjen az értekezlet a szakaszonként való tárgyalásra.

Bujánovics Sándor készséggel hozzájárul a tárgyalás menetére vonatkozó propeoziczióhoz. A maga és az általa képviselt Országos Gazdatiszti Egyesület nevében köszönetet mond a miniszternek, hogy figyelme erre a régi rendezetlen kérdésre kiterjed. Reméli, hogy ez a kérdés, melyet a közvélemény annyit sürgetett, megoldás elé kerül.

Báró Majthényi László az általános vitát szintén mellőzhetőnek tartja, általánosságban jelezvén, hogy a birtokos és a gazdatiszt jog-

viszonyainak szabályozására vonatkozó törvényben két elvnek kell kidomborodnia: az egyezkedésben való teljes szabadság és a felek között a reciprocitás elvének. A törvény inkább szubszidiális jellegű legyen, csak azokra az esetekre nézve foglaljon magában megállapodásokat, melyekre a szabadon egyezkedő felek meg nem állapodtak. Ezzel az egyes szakaszok tárgyalására tértek.

Báró Prónay Dezső szubtilis distinkciónak tartja a tervezet első szakaszát, mely azt határozza meg, hogy ki tekintendő gazdatisztnak, a tervezet szerint az, akinek gazdasági tanintézetű kvalifikációja van. Nem helyes, hogy különbséget tegyünk a kvalifikáltak s nem kvalifikáltak között, amint például a kereskedőtől, gyárostól s ezek alkalmazottaitól se kívánunk alaki kvalifikációt, így a gazdatisztnak is mellőzni kell azt.

Bujanovics Sándor, Lakner László Reimprecht Antal az előadói tervezet álláspontját vélik helyesnek s koordinális rendelkezésnek tartják a gazdatiszti osztálynak azon évtizedes kívánságát, mely a kvalifikáció elismerésére vonatkozik. Nem cím kérdése ez, de egy szakzerű foglalkozási körnek s jogainak oltalma a gazdasági tudásnak és szakismeretnek elismerése.

Az egyes szakaszokhoz élénk vitában többször szólaltak fel: Fest Lajos, báró Harkányi János, Kodolányi Antal, Majthényi László, Bujanovics Sándor, Márkus Dezső, Vancsó Gyula, Sváb Károly, Rovara Frigyes, Reimprecht Antal.

A gazdatisztek fizetésének kiszolgáltatásánál Sváb Károly indítványozta, hogy a terménybeli járandóság negyedévi előleges részletekben, a készpénzbeli fizetés pedig utólagos részletekben legyen kiszolgáltatandó. Azon pontra nézve, mely a gazdatisztnak szolgálata közben bekövetkezett baleset miatt való gyógykezelési kötelezettségről szól, báró Harkányi János annak ad kifejezést, hogy a humanizmusnak a maga részéről minden kötelezettségét teljesíteni kész, de mivel kisebb és középgazdaságokra elviselhetetlen teher lenne a baleset miatt szolgáltatkeptelenné vált tisztnek éveken át való gyógyítása, a kötelezettség határa tételesen megállapítandó lenne. Az özvégynék szülő végkielégítés tekintetében tervezett egy évi teljes fizetést proponált az esetre, ha törvényre emelkedéstől számítva 5 évig egy helyen működve hal meg a gazdatiszt, ha pedig 10 évi szolgálat után halna meg, 2 évi fizetést állapítana meg.

Báró Harkányi János figyelmet arra, hogy ezen a téren sokat óhajtván, esetleg ellenkezőjét érhetjük el, amit szándékozunk, mert ha a birtokos osztályt tulterheljük (a középirtokosokról beszél, mert a nagybirtokos a terhet megbirja és azt eddig is törvény nélkül önkéntesen viselte,) akkor elveszszük kedvét, hogy szakkezekre bizza birtokát. Szerinte a végkielégítést felére kellene redukálni: 5 évig félelvi, 10 év után 1 évi fizetés kiszolgáltatására.

Báró Prónay Dezső tisztázandónak tartja, hogy a végkielégítésbe csupán a törzsfizetés, a mellékjárulékok (lótartás, irodai általány) ne számítassanak be.

Bujanovics Sándor saját tisztjével kötött szerződéssel illusztrálja, hogy a kérdést nehézség nélkül meg lehet oldani, Tisztjének szerződése akként szól, hogy ő tisztjét a gazdatisztnak nyugdíjintézetnél biztosította. Társadalmi uton a kérdés rendezhető. Törvényben rendelkezni arról nem lehet, hogy mindenki biztosítsa gazdatisztját, de helyes, hogy az előadói tervezet mintegy figyelmeztetni óhajtván a birtokost arra, hogy a törvényben reá rótt terhet — ha tisztjét biztosítja, vagy biztosítási díjat azzal közösen fizeti — elháríthatja Lakner László, Reimprecht Antal a tervezetnek eredeti szövegezését vélik helyesnek.

Báró Majthényi László arra nézve tett javaslatot, hogy a gazdatisztek jogköre preczi-

ziroztassék. Az indítványhoz pártolólágg hozzászólanak Fest Lajos, báró Prónay Dezső, Sváb Károly, Lakner László, Szász István.

A 25. §-hoz, mely arról szól, hogy azokon a kötött birtokokon, melyek után 2000 koronánál több földadó fizetettük, gazdatisztul csak képes-téssel bíró egyet lehet alkalmazható, báró Prónay Dezső kifejtette, hogy a hitbizományokat e rendelkezés alól ki kellene hagyni és általában aggodalmát fejezte ki, vajjon kisebb területű hitbizományok megbirják-e e tervezet rendelkezéseit? Lényegében hasonló nézetének adott kifejezést báró Majthényi László, míg Vancsó Gyula elvi elenveztést a tervezet intézkedései ellen nem tett. A javaslat által tervezet intézkedést helyeselte Reimprecht Antal, a veszprémi püspökség igazgatója, továbbá Rohrer Ferencz, Frigyes főhercege uradalmi igazgatója, ez utóbbi jelezvén azt is, hogy a főhercegi uradalomban évtizedek óta az a szabály, hogy csak okleveles gazdatisztnak vesznek fel s ez eljárás feltétlenül előnyösnek bizonyult. Ugyancsak a tervezet mellett szól Lakner László és Kodolányi Antal is.

Darányi miniszter csonkának tartaná a javaslatot, ha a hitbizományokon a képesített gazdatiszt alkalmazására vonatkozó rész elhagyatnák; a hitbizomány az állam részéről egy privilegizált helyzetet élvez, e kivételes helyzetet tekintve, méltányos az a kívánság, hogy szakértő, képzett gazdatisztnak alkalmazassanak. A felhozott aggodalmakkal szemben jelzi, hogy mindenesetre oly figyelemmel fogja a szakasz szövegét megállapítani, hogy elviselhetetlen terhetek az a hitbizományra ne rójon, mert hiszen nem is az a cél reményli, hogy sikerülni fog a magánérdekek sérelme nélkül a közérdek kívánalmait biztosítani.

Vajda Ödön zirci apát írásbeli véleményében nemzetgazdasági szempontból helyesli a rendelkezést, hogy a kötött birtokokon csak képesített gazdatisztnak alkalmazassanak; jelzi, hogy birtokain eddigelő is csak ilyeneket alkalmaztak. Szerinte azonban a törvényhozásnak nemcsak a kötött birtokra kellene ezt kimondani, hanem minden olyan birtokra, mely 2000 korona adót fizet s melyen a birtokos nem közvetlenül maga gazdálkodik.

Rosenfeld Henrik a 28. §-nál az oklevéllel nem bíró gazdatisztek érdekében emelt szót. Feszrevételeit az értekezlet helyesléssel támogatja.

Ezek után az értekezlet befejeztetett. A miniszter zárószavai után, melyekben a magas színvonalon álló szakvéleményekért az értekezlet tagjainak köszönetét fejezve ki, a jelen voltak nevében báró Majthényi László mondott meleg szavakban a miniszternek köszönetet az értekezlet egybehívásáért.

Meghívó.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete folyó évi április hó 22-én d. e. 10 órakor, a mezőgazdasággal és erdőszettel foglalkozók nyugdíjintézetét f. évi április hó 22-én d. e. 10^{1/2} órakor tartja rendes évi közgyűlést, amelyre a t. tagokat van szerencsénk meghívni.

A közgyűlési tárgysorozat a „Gazdatisztek Lapja” mult hó 28 án megjelent számában volt közzétéve s a tagoknak névre szóló meghívó kíséretében is megküldetett.

Az élnökség.

Tagdíjnyugtázás.

Az 1900. évre tagdíjaikat márcz. 26-tól aprilis 9-ig beküldötték: 10 koronát: Bachó László, Bala Kálmán, Bana György, Beer József, Brodsky Károly, Böjtös Árpád, Büttner Róbert, Dubovszky Géza, Fekete Sándor, Floderer Viktor, Gerhardt Sándor, Horváth Miklós, Klein Sándor, Kurucz András, Lösch János, Magyary Károly, Malttyus Sám, Misley Pál, id. Miksa Béla, Micheller Károly, Molnár Béla, Molnár István,

Nagy Károly, Negró Gusztáv, Nezinger Szaniszló, Nyikos Gyula, Otrók István, Oswald Sándor, Perán Gyula, Póka Antal, Polgár József, Pivonkay Béla, Richter Gyula, Schlachta Adolf, Schmiedt Albert, Sipos Sándor, Szabó Antal, dr. Szadovszky József, Tóth Béla, Veszely Gyula, Wolf Soma, Windis István.

5 koronát beküldötték: Bertalan János, Böjtös Imre, Koós Gyula, Sággy Kálmán.

Hátralékot fizettek: Arvay István 10 kor., Beer József 10 kor., Otrók István 40 kor.

1901-re 10 korona tagdíjat beküldött Otrók István.

Álláshirdetések.

E rovatban díjtalanul közöljük a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete” minden állást kereső tagjának hirdetését 2 hónapon keresztül.

Az állást keresők bizonyítvány másolataikat tartoznak irodánkhoz beküldeni.

Az állást adó földbirtokosokat tisztelettel kérjük, hogy betöltendő állások esetén egész bizalommal szíveskedjenek irodánkhoz fordulni. Az állás-betöltésre előjegyzett gazdatisztek bizonyítvány másolatait kívánatra bérmentve és díjtalanul küldjük meg; de ezeknek betekintés utáni visszazármatatását kérjük. Elegendő csupán az illető hirdetés előtt álló számról hivatkozni.

E rovat díjtalanul áll rendelkezésre a betöltendő állásokat hirdetni óhajtó földbirtokosoknak is, ha egyesületünk tagjai sorába lépnek.

Betöltendő állások.

Ajánlatok az ügyvezetőséghez küldendők.

73. Temesmegyei 600 kat. holdas gazdaságban az ispáni állás f. é. május hó 15-én betöltendő. Fizetés 1000 korona készpénz.

74. Máramarosmegyei birtokra kerestetik egy női fiatal okleveles gazdatiszt, a ki a gazdaság önálló vezetésére alkalmas. A román nyelv ismerete megkívántatik.

75. Nagyobb grófi uradalomban a központi pénz-

tárnoki állás betöltendő. Javadalmazás évi 800 korona készpénz, teljes ellátás, külön lakás, kiszolgálás és világítás. Pályázhatnak női, felsőbb gazdasági tanintézetet, esetleg kereskedelmi akadémiát végzett, megbízható, keresztény, két évi hasonmínőségű gyakorlattal bíró egyének. Előnyben részesül, a ki a német nyelvet szóban és írásban bírja.

Állást keresők.

Főtiszti, kezelői vagy intézői állás betöltésére ajánlkozniak

246. Földmives iskolát jeles sikerrel végzett 3 évi gyakorlattal bíró 26 éves rom. kath. vall. nős egyén, ispáni v. ehhez hasonló állást keres. Állását hármikor elfoglalhatja.

247. Gazdasági számadások felülvizsgálására átmeneti díjazás mellett ajánlkozók egy volt intelligens gazdatiszt.

248. A kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézet jó sikerrel végzett 23 éves ev. ref. vall. női, fiatal ember, tekintélyes uradalomban szerzett két és fél évi gyakorlattal, segéd-tiszti vagy ehhez hasonló állást keres.

249. Ispáni vagy kisebb kezelői állást keres egy nős, fiatal gazdatiszt szerény igényekkel azonnali belépésre esetleg biztosíték mellett.

Az előbb közölt állás-keresőkön kívül irodánkban több, tanintézetet egyáltalán nem végzett és több, földmivesiskolát végzett gazda van előjegyezve, a kik nagyrészen önálló, rendelkező tiszti állásokra pályáznak, részben irnoki és segéd-tiszti állások betöltésére ajánlkozniak. Bizonyítvány másolatait irodánkban megtekinthetők, illetve kívánatra érdeklődőknek bérmentve megküldhetők.

1. Politikai napilapok, szakközlönyök, szép-irodalmi és élelzapok.

A kedvezményt adó lapokra a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagjai” kedvezményes áron, az egyesületi iroda útján fizelhetnek elő.

Állategészség. Folyóirat állategészségügyi és állattenyésztési ismeretek terjesztésére. Szerkeszti dr. Rátz István. Kiadóhivatal Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 28. Előfizetési ára 3 frt, tagjainknak 1 frt 50 kr., árengedmény 50%.

Budapest. Képes politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, Sarkantus-u. 3. Előfizetési ára egy évre 12 frt. Tagjainknak 9 forint, árengedmény 25%.

Horvát Lapok. XXX. évfolyam. Szerkeszti Baross Károly. Előfizetési ára egy évre 5 frt, fél év 2 frt 50 kr. Tagjainknak egészévre 4 frt, fél évre 2 frt. 20%.

Egyetértés. Polit. napilap. Kiadóhivatal Budapest, IV., Pappnövelde-utca 8. 32-ik évfolyam. Előfizetési ára 20 frt helyett, 14 frt, árengedmény 30%.

Képes Néplap. Előfizetési ára 1/4 évre 70 kr., 1/2 évre 1 frt 20 kr. Egyesületünk tagjai irodánk útján 15% kedvezményt fizelhetnek elő a lapra.

Magyar Bazar. Wohl Janka divatlapja. Kiadóhivatal Bpest, Ferenczteret 3. Megjelenik havonként 4-szer. Előfizetési ára 1/4 évre 2 frt, tagjainknak 1 frt 60 kr. 20%.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.